

# Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze

7 kwietnia 2014

W poszczególnych podrozdziałach ukażę na podstawie badań zawartych w literaturze wpływ oddziaływania rodziców i środowiska rodzinnego na postępy szkolne i samą aktywność dziecka.

Zadania wychowawcze i społeczne współczesnej rodziny są w czasach dzisiejszych trudne do spełnienia ponieważ rodzina jako instytucja społeczno-wychowawcza ulega zmianom, ciągłej ewolucji i nie zawsze nadąża za dokonującymi się w społeczeństwie przemianami społeczno-gospodarczymi. *„W zmieniających się warunkach cywilizacji przemysłowej zachodzi potrzeba opartego na podstawach naukowych przygotowania pedagogicznego rodziców do pełnienia funkcji wychowawczych w rodzinie.”* [\[i\]](#)

Każdy z rodziców musi mieć świadomość, że rodzina stanowi bardzo ważny czynnik w kształtowaniu osobowości dziecka: jego sfery intelektualnej i uczuciowej, postaw wobec siebie i innych, zachowania w domu, w szkole, w czasie różnych zabaw z rówieśnikami. *„Rodzina wychowuje nie tylko dla siebie jako rodziny, ale przede wszystkim dla osobistego szczęścia jednostki i dla dobra ogólnego, społecznego.”* [\[ii\]](#)

Rodzina ma „swoją własny świat”, który określa jego zwartość, pomnaża uczucia i działania, kształtuje i przekształca osobiste dążenia członków rodziny, a także wyobrażenia o sobie i innych. Każda rodzina ma swoje tajemnice, sekrety, obyczaje. Krzyżują się w niej ze sobą chęci i cele, życzenia i ambicje wszystkich członków rodziny.

*„Wzorce panujące w rodzinie, istniejący w niej typ więzi emocjonalnej oraz doświadczenia z niej wynoszone w ogromnym stopniu wpływają na osobowość. Wpływ ten jest tym większy, im*

*młodsze jest dziecko.* „[\[iii\]](#)

Od swych rodziców małe dziecko uczy się myśleć, mówić, kontrolować i opanowywać swoje reakcje, a także wywierać wpływ na innych ludzi. Dzięki wzorom osobowym, którymi są dla dziecka rodzice, uczy się ono jak odnosić się do innych, kogo lubić, a kogo unikać, z kim się mniej lub bardziej liczyć, jak należy wyrażać swoją sympatię i antypatię, kiedy zaś powstrzymywać swoje reakcje.

*„Rodzina zatem poprzez zamierzone oddziaływania opiekuńcze i wychowawcze, a także przez niezamierzony wpływ, wynikający ze wzajemnych powiązań uczuciowych i zespołu interakcji między członkami, oraz przez wzory osobowe rodziców przyczynia się do fizycznego, psychicznego i społecznego rozwoju dziecka. Dzięki tym oddziaływaniom przygotowuje je do samodzielnego życia w społeczeństwie...równocześnie rodzina przekazuje dziecku wartości, normy, wzory zachowań i obyczaje kulturowe społeczeństwa do którego przynależy...”* [\[iv\]](#)

Rodzina odgrywa kluczową rolę w rozwoju jednostki, będąc podstawowym środowiskiem wychowawczym. W kontekście pedagogiki, socjologii oraz psychologii rodzina stanowi fundamentalny kontekst, w którym kształtują się wartości, normy, postawy oraz umiejętności społeczne jednostki. To właśnie w rodzinie odbywa się pierwsze i najważniejsze etapy socjalizacji, które mają istotny wpływ na dalszy rozwój osobisty i społeczny dziecka.

Rodzina, jako podstawowe środowisko wychowawcze, jest miejscem, w którym dzieci uczą się podstawowych zasad życia społecznego, norm i wartości. Jest to pierwsza przestrzeń, w której dzieci nawiązują relacje z innymi ludźmi i zdobywają umiejętności niezbędne do funkcjonowania w społeczeństwie. W rodzinie dziecko poznaje swoje role społeczne, uczy się komunikacji, rozwiązywania konfliktów oraz nawiązywania relacji interpersonalnych. W tym sensie rodzina pełni funkcję edukacyjną, która ma kluczowe znaczenie dla dalszego życia

dziecka.

Rodzina jest również miejscem, gdzie kształtują się podstawowe wartości moralne i etyczne. Poprzez interakcje z rodzicami, rodzeństwem i innymi członkami rodziny, dziecko przyswaja zasady dotyczące tego, co jest słuszne, a co niewłaściwe. Wartości takie jak uczciwość, odpowiedzialność, szacunek dla innych czy empatia są przekazywane przez codzienne doświadczenia i przykłady z życia rodzinnego. To w rodzinie dziecko uczy się rozumienia i przestrzegania norm społecznych oraz rozwija poczucie tożsamości.

W kontekście wychowania, rodzina pełni także funkcję opiekuńczą, zapewniając dzieciom bezpieczeństwo emocjonalne i fizyczne. Dzieci potrzebują stabilnego i wspierającego środowiska, aby mogły się prawidłowo rozwijać. Odpowiednia opieka, miłość i troska rodziców mają kluczowe znaczenie dla zdrowia psychicznego i fizycznego dziecka. Stabilność rodzinnego środowiska wpływa na poczucie bezpieczeństwa dziecka i jego zdolność do radzenia sobie z wyzwaniami i stresami życiowymi.

Rodzina jako środowisko wychowawcze jest również miejscem, gdzie odbywa się rozwój emocjonalny i społeczny dziecka. Rodzice i inni członkowie rodziny pełnią rolę modeli do naśladowania, poprzez które dzieci uczą się, jak radzić sobie z emocjami, wyrażać swoje uczucia oraz reagować na emocje innych. Przykłady pozytywnego radzenia sobie z trudnościami, umiejętności rozwiązywania problemów oraz wyrażania uczuć w sposób konstruktywny są przekazywane przez codzienne interakcje w rodzinie.

Współczesne badania podkreślają znaczenie zaangażowania rodziców w proces wychowawczy. Aktywne uczestnictwo rodziców w życiu dziecka, ich zaangażowanie w jego edukację, rozwój i codzienne potrzeby mają istotny wpływ na jego sukcesy w szkole i w życiu społecznym. Badania pokazują, że dzieci, których rodzice są zaangażowani i wspierający, lepiej radzą sobie w

naucze, mają wyższe poczucie własnej wartości oraz lepsze umiejętności społeczne.

Warto również zwrócić uwagę na wpływ różnych struktur rodzinnych na proces wychowawczy. Współczesne rodziny mogą przybierać różne formy, takie jak rodziny jednoparentalne, rodziny patchworkowe czy rodziny z adopcją. Każda z tych struktur ma swoje specyficzne wyzwania i możliwości w zakresie wychowania dzieci. Kluczowe jest, aby rodzina, niezależnie od swojej struktury, zapewniała stabilne i wspierające środowisko dla rozwoju dziecka.

Rodzina, jako podstawowe środowisko wychowawcze, wpływa również na kształtowanie tożsamości kulturowej i społecznej dziecka. Przekazywanie tradycji, zwyczajów, języka i wartości kulturowych odbywa się przede wszystkim w kontekście rodzinnym. Dzieci uczą się o swojej kulturze, historii i tradycjach poprzez uczestnictwo w rodzinnych zwyczajach i obrzędach. To w rodzinie dziecko zdobywa poczucie przynależności do szerszej wspólnoty oraz rozwija swoją tożsamość kulturową.

Nie można pominąć również wpływu, jaki na wychowanie dziecka mają zmiany społeczne i ekonomiczne. Współczesne wyzwania, takie jak zmiany w strukturze rodzinnej, wzrost liczby rodzin pracujących oraz zmiany w roli płci w rodzinie, wpływają na sposób, w jaki rodziny realizują swoje funkcje wychowawcze. Współczesne rodziny często muszą dostosowywać swoje podejście do wychowania dzieci do zmieniających się warunków życiowych i społecznych.

W kontekście rodziny jako podstawowego środowiska wychowawczego, ważne jest również uwzględnienie roli instytucji edukacyjnych i społecznych, które współpracują z rodziną w procesie wychowawczym. Szkoła, przedszkole i inne instytucje edukacyjne mają istotne znaczenie w kształtowaniu umiejętności i postaw dziecka, ale ich działania są często wspierane przez rodziców i rodzinę. Współpraca między rodziną

a instytucjami edukacyjnymi jest kluczowa dla zapewnienia spójności w procesie wychowawczym i edukacyjnym.

Rodzina jako podstawowe środowisko wychowawcze pełni niezastąpioną rolę w życiu jednostki. Jest to miejsce, w którym dziecko zdobywa podstawowe umiejętności społeczne, wartości, normy oraz poczucie tożsamości. Współczesne wyzwania społeczne i zmiany w strukturze rodzinnej wpływają na sposób, w jaki rodziny realizują swoje funkcje wychowawcze. Kluczowe jest zapewnienie stabilnego i wspierającego środowiska dla rozwoju dziecka oraz współpraca między rodziną a instytucjami edukacyjnymi w celu wspierania rozwoju i dobrostanu dzieci.

---

[i] H. Smarzyński, Rodzina współczesna jako środowisko wychowawcze, Kraków 1978 r., s. 9.

[ii] J. Rembowski, Więzi uczuciowe w rodzinie, Warszawa 1972 r., s. 13.

[iii] Praca pod red. K. Kruszewskiego, Sztuka nauczania. Czynności nauczyciela, Warszawa 1992, s. 211.

[iv] M. Ziemska, Rodzina i dziecko, Warszawa 1979 r., s. 230.

Jeśli potrzebujesz pomocy w pisaniu nowej pracy z pedagogiki, to polecamy serwis [pisanie prac z pedagogiki](#) - fachowa pomoc w pisaniu prac.